

Berättelser om goda lärare förs vidare

Marcus Samuelsson

Institutionen för beteendevetenskap och lärande,
Linköpings universitet

Joakim Samuelsson

Institutionen för beteendevetenskap och lärande,
Linköpings universitet

Lars Kåreklint

Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet

Det råder brist på lärare. Det slutar fler lärare än det utbildas nya. Fler måste lockas till att bli lärare. Nya vägar måste hittas för att nå ut till blivande lärarstudenter. Unga människor tillbringar numera mer tid framför datorn än de sitter framför tv:n eller läser tidningar. Det framstår därför som logiskt att söka nya lärare, unga människor, via kampanjer på internet och via sociala medier. Det framstår kanske lika logiskt att ge en alternativ bild av skolan och läraren än den vi vanligtvis nås av i medierna. För den bilden berättar inte hela historien.

Kändisar som minns en lärare - från Skolverkets kampanjwebbplats [För det vidare](#) .

Utvecklingen inom den svenska skolan har minst sagt varit turbulent under senare år. I alla fall om man ska förlita sig till den bild av skolan som media gestaltar. Nya problem och kriser avlöser redan tidigare kända som ibland kommer tillbaka och gör sitt återtåg i debatten om skolan. Givetvis finns det problem och kriser i skolan. Ett exempel är den antågande lärarbristen och sviktande ansökningssiffror till vissa lärarutbildningar och ämnen.

Men tendensen att bara rikta blicken mot problem, bristande resurser och fallande resultat gör att bilden av skolan blir alltför snäv. Därför är det av vikt att andra bilder av skolan sprids, inte enbart för att locka dagens ungdomar att ta steget mot en morgondag i klassrummet, utan för att mediabilden inte ger en rättvisande bild av vad som faktiskt pågår i skolan.

Nya vägar för att hitta morgondagens lärare

HARДУDEТІDEG.NO

Fakta trafikken

- Total antall besøk: 114 122
- Antall unike besøkende : 93 187 (antall maskiner – unike IP-adresser)
- Dette betyr et totalt antall besøk på over 100 000 personer
- 91 645 har prøvd lærertesten
- Gjennomsnittstiden på siden per besøkende på over 6 minutter

Fakta forumet

- 60 temaer har blitt diskutert på forumet
- 355 innlegg
- 163 registrerte brukere

Fakta hardudetideg.no.

Tanken att söka människor via kampanjer på internet och sociala medier är inte ny eller unik. I Norge lanserades satsningen Lærerrekutteringskampanjen den 18 mars 2009. En del av deras webb-satsning, som ligger under Kunnskapsdepartementet, kallas hardudetideg.no. Efter en månad kunde de konstatera att trafiken på sidan varit framgångsrik. Den norska kampanjen uppmärksammades av den svenska regeringen. Skolverket fick sedan 19 miljoner för att under åren 2011-2012 locka fler unga människor till att bli lärare. Detta gjordes i satsningen "För det vidare", fordetvidare.se.

På webbsidan förklaras att syftet med Skolverkets kampanj, var från början att attrahera fler med ett genuint intresse för pedagogik och lärande till lärar- och förskolläraryrkena; särskilt med inriktning mot naturvetenskapliga ämnen och teknik (<http://fordetvidare.se>). Enligt Ann-Charlotte Gunnarsson på Skolverket gjordes detta mot bakgrund av att antalet sökande till lärarutbildningarna under ett antal år minskat.

De första tio filmerna - Kändisar som minns en lärare

Satsningen, [som fortfarande pågår](#), inleddes med att tio kända svenska personer berättade om och sökte upp en lärare de mindes från sin egen skoltid. Detta resulterade i tio, ganska korta, modernt klippta webb-filmer. Vi har delat upp beskrivningen av de filmade berättelserna som lärarnas egenskaper och undervisningens karaktär. Detta är ett av rimligen flera sätt att analysera det som uttrycks i filmerna. Men, innan vi beskriver vad kändisarna berättat är det kanske på sin plats att presentera vilka de är, och vad de, enligt oss, är kända för:

- Elsa Billgren Programledare, vintagemodebloggare
- Cissi Wallin Tv- och radioprogramledare, bloggare
- Anton Hysén Vinnare av underhållningsprogram, fotbollsspelare
- Joel Borg Marknads- och PR-ansvarig, har grundat en musikfestival
- Claes Hemberg Sparekonom, författare
- Margrét Atladóttir Journalist, chefredaktör
- Bill Skarsgård Skådespelare
- Erik Hassle Sångare, kompositör
- Fredrik Wikingsson Författare, journalist, programledare
- Jonas Hassen Khemiri Författare, dramatiker

Berättelser om lärarnas egenskaper

Alla tio kändisarna berättade om lärarnas egenskaper. I nio fall av tio var lärarnas egenskaper det första de beskrev. Det kan rimligen förstås som mänskligt. Andra människors egenskaper, positiva, negativa eller inte att förglömma neutrala, uppmärksammas i allmänhet ganska fort. Att detta är det första kändisarna beskriver kan också förstås som ett resultat av beställningen, alltså vad som egentligen efterfrågades av Skolverket. Det kan också förstås som ett resultat av hur filmerna är klippta.

I vår beskrivning utgår vi ifrån att filmerna är klippta på ett sådant sätt att de skall göra mesta tänkbara nytta, alltså på bästa möjliga sätt föra vidare informationen om betydelsen av att ha eller att ha haft en bra lärare. Kändisarna mindes lärarna av olika anledningar, som det kommer till uttryck i de korta filmerna.

Entusiasm

Flera kändisar berättar om hur läraren i sin undervisning visat prov på entusiasm. Jonas Hassen Khemiri berättar om sin lärare Agneta:

Det är värdefullt med en lärare som också visar på glädjen och entusiasmen.

Fredrik Wikingsson minns på liknande sätt sin lärare Göran. Han berättar att

Jag tror man måste vara karismatisk som lärare och det var Göran på något slags "old school" sätt.

Förebild

En annan anledning som framkommer ur kändisarnas berättelser handlar om lärare som förebilder. Claes Hemberg berättar om sin lärare Peter:

För mig var Peter inte bara en lärare utan också en häftig förebild, hans sätt att vara, hans sätt att klä sig, hans sätt att tänka, hans sätt att uttrycka sig, ett slags punkare fast i lärarvärlden.

På liknande sätt berättar Anton Hysén om sin lärare Britt-Marie och säger att

Lärare behövs, du blir som en förebild, som Britt-Marie var för mig.

Helhetsintryck

Några kändisar berättade om sina lärares egenskaper i mer allmänna, generella ordalag. Joel Borg berättade om sin lärare Arne och beskrev honom på följande sätt:

Arne ja, en väldigt positiv, glad, intelligent och social lärare.

Respekt

Flera kändisar berättar om hur de upplevt sig som respekterad av sin lärare. Respekt handlade ofta om något som läraren visat dem som elever. Elsa Billgren berättar om sin lärare Antonio:

Han var väldigt seende, tog en på allvar och respekterade en som vuxen människa även om man bara var 16 år.

Elsa Billgren fortsätter sin berättelse och framhåller att Antonio sett alla individer och fått alla att känna sig viktiga. Bill Skarsgård berättar på liknande sätt att hans lärare Per "kunde lyssna och förstå mig". Samma slags erfarenheter berättade Margrét Atladóttir att hon hade med sig från undervisningen av hennes lärare Britta.

En annan aspekt av respekt som lärarna förmedlade var självrespekt. Cissi Wallin berättar hur hennes lärare Ammi förmedlat att

Du skall vara den du vill vara och aldrig bry sig om vad någon annan tycker och tänker.

Anton Hysén berättar på liknande sätt om sin lärare Britt-Marie och vad hon betydde för honom under hans tid i skolan:

Även om man hade svåra tider i skolan, om man inte kände sig på topp så kunde man alltid prata med dig och bara vara sig själv.

Bill Skarsgård berättar hur hans lärare Per genom sitt sätt att vara hjälpte honom under tiden i skolan:

Per gick in och lärde känna mig och tyckte faktiskt om mig vilket verkligen kunde göra att jag kunde bättra mig.

Ännu en aspekt av respekt är den som eleverna visade sin lärare. Cissi Wallin berättade om detta. Hon sa att hon och andra elever varit angelägna om att ha en bra relation till sin lärare Ammi:

Man var väldigt mån om att betona hur viktiga vi var för dig.

Fredrik Wikingsson berättar på ett liknande sätt om sin lärare Göran som han fann "Väldigt respektingivande på något sätt". Fredrik fortsätter och påminner om hur han kände sig behandlad som "lite vuxen" och hur han under tiden han hade Göran som lärare "suktade efter hans respekt".

Tillit

Ännu en aspekt som framkom i kändisarnas berättelser var tillit. Erik Hassle berättar hur läraren Andreas lyckades förmedla betydelsen av att lita på varandra.

Det var ett sjukt viktigt steg att du fick fixa så att vi fick låtsas att vi var ett band och fick spela ihop och lära oss att just lyssna på varandra när vi spelade.

Trygghet

Kändisarna berättade också om hur de i undervisningen känt sig trygga. Erik Hassle berättade om sin lärare Andreas och hur han

Ingav en trygghet, han introducerade oss till liksom så pass pricksäkra grejer som vi drog hem och sen så körde vi dom låtarna som vi hade repat in i skolan.

Berättelser om undervisningens karaktär

Något färre kändisar, sex av tio, berättade om karaktären på sina lärares undervisning. Att berätta om undervisningens form och innehåll är inte lika lätt. Det är inte lika lätt att komma ihåg, det är inte heller lika säljande, när det handlar om ett yrke som i så hög grad är förknippat med läraren som person. Att kändisarna i mindre omfattning berättade om detta kan också förstås som ett resultat av beställningen eller hur filmerna klippts.

Fängslande

Claes Hemberg berättar om sin lärare Peter och hans särskilda sätt att bedriva undervisning:

Han kunde avbryta lektionen och sätta sig ner och läsa högläsning för oss vilket innebar att elever som annars inte brytt sig satt tysta som ljus.

Claes minns detta som ett exempel på lärarens Peters sätt att kombinera något intuitivt med ett alldeles eget sätt att berätta som han uppskattade och mindes.

Lustfyllt

Anton Hysén berättar om sin lärare Britt-Marie och hennes undervisning:

Vi hade det roligt på hennes lektioner, för att hon gjorde på ett sådant sätt att vi ville lära oss.

Relevant

Fredrik Wikingsson berättar att hans lärare Göran med tydlighet förmedlade sin uppfattning om vad som var angeläget:

Vi behöver inte lalla om det här, jag tycker att det här är intressant och kul och viktigt i sig, ämnet håller.

Tillvägagångssätt

Lärares sätt att förmedla undervisningens innehåll kom också Fredrik Wikingsson ihåg. Han berättar hur hans lärare Göran undervisat:

Du berättade inte hur det var utan du lät oss komma på hur det var genom att ge små ledtrådar.

Jonas Hassen Khemiri berättar på ett liknande sätt om sin lärare Agnetas undervisning:

Hon lärde mig att den där tomma sidan var något man kunde fylla på egen hand. Jag tror att det började någonstans i det klassrummet.

Också Joel Borg berättade om hur hans lärare Arne undervisat:

Det var inte vad som stod i facit som var viktigt utan det är väl hela den där tankegången.

Claes Hemberg berättar på liknande sätt om hur han minns sin lärare Peters undervisning:

Du fick Fredrik, punkaren i rött hår, att intressera sig, för svensk grammatik. Jag fattar inte hur du gjorde.

Vidgade vyer

Jonas Hassen Khemiri berättar om undervisningen som hans lärare Agneta bedrev:

Man fylldes med en känsla av att allt var möjligt, det vi kommer att göra nu, det kommer att ge tillgång till en värld där man kan fantisera sig fri.

Ser man till den satsning som Skolverket har gjort när det gäller "För det vidare" så har man valt att porträttera skolan och läraren på sätt som media vanligtvis inte gör. Här ges bilden av en lärare som visar entusiasm, står upp som en förebild, visar sina elever respekt, skapar tillit och trygghet. Vi ser också prov på hur lärare kan närma sig sina ämnen på ett fängslande sätt, gör lärandet lustfyllt och har förmåga att välja ut det som är relevant.

Nya vägar för att hitta morgondagens lärare

FORDETVIDARE.SE

Fakta trafik

Från 1 januari 2013 till och med 22 september 2013

- Totalt antal besök: 104 000
- Antal unika besökare: 83 300
- Genomsnittstiden på besöken är 2.02 minuter
- Lärartestet har under 2013 gjorts av 13 435 unika besökare

Fakta forumet

- Gillas på Facebook av 3 554 facebook-användare
- Innehållet har skapat 359 tweets
- Innehållet har interagerats av 2 400 unika besökare

Fakta fordetvidare.se.

Bilden av skolan och läraren som återges i Skolverkets filmer är en annan än den som vanligen förekommer i media. Mediabilden är ofta, för att inte säga så gott som alltid, riktad mot de problem och kriser som skolan står inför. Vi påminns närmast dagligen om den svenska skolans tillkortakommande och den svenska lärarens brister.

Kritiken som riktas mot medias sätt att bevaka skolan kan givetvis även riktas mot Skolverket; att bilden är alltför snäv, i den mening att man inte tar upp de problem som finns i skolan. Skolverket

kan också anklagas för att "tricksa" med verkligheten. Deras filmer med kändisar som minns en av sina lärare kan sägas vara ett sätt att försköna och reducera en komplexitet. Men ett sådant resonemang tenderar att låsa sig, och inte föra saken framåt. Istället bör vi se till båda bilderna som likvärdiga, i den mening att de berättar något om skolan som är värt att veta och av vikt för morgondagens lärare. För den verkligheten stämmer bättre överens med den vardagliga pedagogiska verksamheten som skolan består av.

Det finns ett stort behov av berättelser om den goda skolan, vad som händer däri och om den goda läraren och vad den goda läraren gör i sin undervisning. Detta har ett värde i sig, precis som andra beskrivningar av skolan och läraryrket. Det finns också ett stort behov av att systematiskt beskriva lärares ihågkomna undervisning.

I dessa tio filmer berättas om lärare som haft goda relationer till sina elever, haft tydliga idéer med sin undervisning och stått upp som ledare för en angelägen verksamhet – undervisning. Helt i linje med internationella översikter om lärarkompetenser av betydelse för god undervisning (Nordenbo, Sögaard Larsen, Tiftikçi, Wendt & Östergård, 2008; Håkansson & Sundberg, 2012).

Men om dessa berättelser om lärares egenskaper och undervisningens karaktär får fler studerande att söka till sig läraryrket, särskilt mot inriktningen naturvetenskapliga ämnen och teknik, står skrivet i stjärnorna. Det är så att säga en del av en annan berättelse som vi återkommer till en annan gång.

Referenser

2. Håkansson, J., & Sundberg, D. (2012) *Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm: Natur och Kultur.
4. Nordenbo, S. E., Sögaard Larsen, M., Tiftikçi, N., Wendt, R. E., Östergård, S. (2008). *Teacher competences and pupil achievement in pre-school and school. A systematic review carried out for The Ministry of Education and Research, Oslo*. Copenhagen: Danish Clearinghouse for Educational Research, Department of Education: University of Aarhus.